

ÖZET

AYDIN İLİNDE KARASU SORUNU VE ZEYTİNYAĞI İŞLETMELERİNİN ÇÖZÜME YÖNELİK TERCİHLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ruşen YILDIRIM

Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Renan TUNALIOĞLU

2014, 124 sayfa

Zeytinin yağa işlenmesi sonucunda açığa çıkan iki artıktan biri olan karasu, geçmişten bu yana doğaya doğrudan deşarj edilmekle birlikte son yıllarda bu deşarjın çeşitli nedenlerle artması çevre kirliliği anlamında sorun teşkil etmektedir. Çünkü, çevreye hiçbir işlem uygulanmadan deşarj edilen karasu, içerisinde barındırdığı yüksek organik kirlilik sebebiyle ciddi anlamda çevresel bir tehdit oluşturmaktadır. Hâlihazırda bu artığın, arıtma maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle ekonomik anlamda değerlendirilemiyor olması ne yazık ki yönetimini daha da güçleştirmektedir. Nitekim Türkiye’de zeytin üretiminin yoğun olarak yapıldığı Aydın ilindeki zeytinyağı işletmeleri de, konunun muhataplarından biri olarak çevresel anlamda tehdit yaratan bir konumda bulunmaktadır. Karasuyun neden sorun olarak nitelendirildiği, zeytinyağı işletmecilerinin çevre duyarlılıklarının ölçülmesi, bu sorunun çözümünde tercihleri ve devletin çevreye daha faydalı olduğu varsayımı ile önerdiği sistem değişikliği için ödemeye istekli oldukları tutarı belirlemek çalışmanın temel amaçlarını oluşturmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, Aydın ilinde zeytinyağı işletmecileriyle yüz yüze görüşmeye dayanan bir çalışma yürütülmüş ve elde edilen verilerin analizinde, Koşullu Değerlendirme Yöntemi, Düşük Sınır Tahmini, Yeni Çevresel Paradigma

yöntemleri ve ki kare testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; İşletmecilerin %51'inin daha çevreci bir sistem dönüşümü için 10 ton/gün birim kabul edildiğinde, 6 965 TL ödemeye istekli oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte araştırma kapsamında sık rastlanan mevcut ya da kullanılan kapasiteler (60 ton/gün ve 40 ton/gün) açısından daha çevreci bir sisteme dönüşüm için ödemeye istekli oldukları tutarlar, 28 780.34 TL ve 19 186.89 TL olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında yapılan ki kare testi sonucunda, şahıs işletmelerinin ve öncelikli faaliyet alanı zeytinyağı olan işletmecilerin ödeme istekliliklerinin, diğer işletmelerin ödeme istekliliğinden daha az olduğu, işletmelerin mevcut kapasitelerinin arttıkça ödeme istekliliklerinin de arttığı görülmüştür. Diğer yandan işletmecilerin başka alanda da faaliyet göstermeleri, var yılında işletme maliyetlerini karşılama durumu, eğitim durumu ve işletme tecrübesi gibi çeşitli konular ile ödeme istekliliği arasında herhangi bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda işletmecilerin, Yeni Çevresel Paradigma kapsamında çevresel tutumları 3,52 olarak hesaplanmış olup, orta derecede çevre duyarlılığına sahip oldukları tespit edilmiştir. İşletmecilerin karasu ile ilgili çevresel tutumları ise 3,14 olarak hesaplanmış olup genel çevre tutumuna nazaran daha düşük duyarlılıkta olduğu tespit edilmiştir. Zeytinyağı işletmecilerinin karasu bertarafı ile ilgili tercihleri arasında ilk üç sırayı; hem sulama suyu hem de gübre olarak kullanım, çevreye (alıcı ortama) doğrudan deşarj ve bölgesel biriktirme seçenekleri almıştır.

Anahtar Kelimeler: Karasu, Zeytinyağı Teknolojisi, Koşullu Değerlendirme Yöntemi, Ödeme İstekliliği, Yeni Çevresel Paradigma, Aydın.